

Spis treści

Wstęp	XVII
Wykaz skrótów	XXIII
Wykaz literatury	XXXI
Rozdział I. O odpowiedzialności odszkodowawczej w ogólności	1
§ 1. Odpowiedzialność cywilnoprawna	1
§ 2. Odpowiedzialność odszkodowawcza	12
I. Uwagi ogólne	12
II. Rodzaje (reżimy) odpowiedzialności odszkodowawczej	16
III. Zasady odpowiedzialności odszkodowawczej	25
IV. Zakres kompensacji	32
V. Kryterium sprawstwa	33
VI. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej	34
1. Uwagi ogólne	34
2. Szkoda	35
3. Zdarzenie, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy	45
4. Związek przyczynowy	52
Rozdział II. Uwagi historyczne dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone wykonywaniem władzy publicznej	59
§ 1. Uwagi ogólne	59
§ 2. Uwagi dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych (i samorządowych) w KC ..	70
I. Uwagi ogólne	70
II. Odpowiedzialność na podstawie d. art. 417 KC	72
III. Odpowiedzialność na podstawie art. 418 KC	75
IV. Odpowiedzialność na podstawie art. 419 KC	81
V. Odpowiedzialność na podstawie art. 420 ¹ KC	84
VI. Odpowiedzialność na podstawie art. 420 ² KC	88
§ 3. Uwagi dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych i samorządowych po wejściu w życie Konstytucji RP	89

§ 4. Uwagi dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych i samorządowych w związku z wyrokiem TK z 4.12.2001 r.	95
Rozdział III. Uwagi ogólne dotyczące zmiany kształtu odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej	97
§ 1. Tło, generalne założenia i kierunki dokonywanych zmian w regulacji odpowiedzialności za szkody wyrządzone wykonywaniem funkcji władczych.	97
§ 2. Zagadnienia międzyczasowe związane z nowelizacją przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej	106
§ 3. Odpowiedzialność majątkowa funkcjonariuszy wobec podmiotów władzy publicznej, które wykonały ciężący na nich obowiązek naprawienia szkody (wzmianka)	114
Rozdział IV. Ogólna formuła odpowiedzialności za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej w aktualnie obowiązującym stanie prawnym (art. 417 KC)	123
§ 1. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej według art. 417 KC	123
I. Uwagi ogólne	123
II. Szkoda	124
III. Niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej	130
1. Pojęcie wykonywania władzy publicznej	130
2. Pojęcie niezgodnego z prawem działania lub zaniechania ..	143
IV. Adekwatny związek przyczynowy	164
§ 2. Podmiotowy zakres odpowiedzialności	165
I. Zagadnienia ogólne	165
II. Treść i znaczenie przepisu art. 417 § 2	172
§ 3. Podmioty uprawnione do występowania z roszczeniem o naprawienie szkody przeciwko władzy publicznej (legitymacja czynna)	176
§ 4. Zasada odpowiedzialności za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej	184
§ 5. Wzajemna relacja przepisów art. 417 i 417 ¹ KC (analiza treści przepisów)	186
Rozdział V. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone deliktami legislacyjnymi	191
§ 1. Uwagi ogólne	191

§ 2. Odpowiedzialność za wydanie niezgodnego z prawem aktu normatywnego (art. 417 ¹ § 1 KC)	193
§ 3. Odpowiedzialność za zaniechanie legislacyjne (art. 417 ¹ § 4 KC)	221
Rozdział VI. Odpowiedzialność władzy publicznej za szkody wyrządzone deliktami orzecznictwem	239
§ 1. Uwagi ogólne	239
§ 2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niezgodnym z prawem prawomocnym orzeczeniem lub ostateczną decyzją (art. 417 ¹ § 2 KC)	239
I. Zagadnienia ogólne	239
II. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wydanego w postępowaniu cywilnym	259
III. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądownoadministracyjnego lub ostatecznej decyzji administracyjnej	293
1. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądownoadministracyjnego	293
2. Stwierdzenie niezgodności z prawem ostatecznej decyzji administracyjnej	297
IV. Zagadnienie odpowiedzialności za niezgodne z prawem nieostateczne decyzje administracyjne	302
V. Wnioski dotyczące niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń sądowych, prawomocnych orzeczeń sądownoadministracyjnych i ostatecznych decyzji administracyjnych	306
§ 3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem orzeczenia lub decyzji (art. 417 ¹ § 3 KC)	309
I. Zagadnienia ogólne	309
II. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem orzeczenia	310
III. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem ostatecznej decyzji administracyjnej	331
1. Uwagi ogólne	331
2. Zażalenie na niezłałatwienie sprawy w terminie lub na przewlekłe prowadzenie postępowania	332
3. Skarga na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania przez organy administracji publicznej	333
Rozdział VII. Szczególne, uregulowane poza Kodeksem cywilnym, przypadki odpowiedzialności za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej	337
§ 1. Uwagi ogólne dotyczące treści i znaczenia art. 421 KC	337

§ 2. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez komornika niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych	340
§ 3. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone niesłusznym skazaniem i wykonaniem kary, niesłusznym zastosowaniem środka zabezpieczającego, a także niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem lub zatrzymaniem (art. 552 i n. KPK)	344
§ 4. Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie ustawy z 23.2.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego	351
§ 5. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone osobom trzecim przez funkcjonariuszy państwowych przy wykonywaniu obowiązków służbowych	353
§ 6. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody poniesione przez przedsiębiorcę na skutek przeprowadzenia czynności kontrolnych z naruszeniem prawa w zakresie kontroli działalności gospodarczej	354
§ 7. Odpowiedzialność władzy publicznej za szkody wyrządzone niewykonaniem wyroku sądu administracyjnego	355
Rozdział VIII. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone legalnym wykonywaniem władzy publicznej	357
§ 1. Uwagi ogólne	357
§ 2. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone zgodnie z prawem wykonywaniem władzy publicznej w KC	359
I. Uwagi ogólne	359
II. Oparta na zasadzie słuszności odpowiedzialność za szkody wyrządzone zgodnie z prawem wykonywaniem władzy publicznej (art. 417 ² KC)	359
III. Inne przewidziane w KC przypadki odpowiedzialności za szkody wyrządzone zgodnie z prawem wykonywaniem władzy publicznej	364
§ 3. Pozakodeksowe przypadki odpowiedzialności za szkody wyrządzone zgodnie z prawem wykonywaniem władzy publicznej	366
§ 4. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone wskutek niemożności zwrotu rzeczy objętych przypadkiem w razie uchylecia orzeczenia o przypadku lub darowania tej kary (art. 192 KKW)	385
§ 5. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za straty majątkowe poniesione wskutek ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanu nadzwyczajnego	386
§ 6. Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa z tytułu strat majątkowych poniesionych przez spółki wskutek zgodnych	

z prawem decyzji wydanych przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa	388
§ 7. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę poniesioną na skutek uchylecia lub zmiany ostatecznej decyzji administracyjnej w trybie art. 161 KPA	389
Rozdział IX. Odpowiedzialność władzy publicznej za naruszenie prawa unijnego i Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności	393
§ 1. Uwagi ogólne	393
§ 2. Odpowiedzialność Polski (polskich podmiotów prawa) za naruszenie prawa unijnego	397
§ 3. Odpowiedzialność Unii Europejskiej i jej pracowników (funkcjonariuszy) za naruszenie prawa unijnego	435
§ 4. Odpowiedzialność Polski za naruszenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności	453
§ 5. Wpływ przystąpienia Unii Europejskiej do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz przyjęcia Karty Praw Podstawowych na odpowiedzialność władzy publicznej ...	462
Rozdział X. Szczegółowe zagadnienia materialnoprawne i procesowe związane z rozstrzygnięciem sporów dotyczących odpowiedzialności za szkody wyrządzone wykonywaniem władzy publicznej	467
§ 1. Uwagi ogólne	467
§ 2. Sposoby naprawienia szkody	470
§ 3. Ustalenie wysokości odszkodowania	476
I. Zakres szkód podlegających naprawieniu – zasada pełnego odszkodowania i wyjątki od niej	476
II. Czynniki wpływające na ustalenie odszkodowania	482
1. Uwagi ogólne	482
2. Przyczynienie się poszkodowanego	482
3. <i>Compensatio lucri cum damno</i>	486
§ 4. Ciężar dowodu przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej oraz specyficzne sposoby jego realizacji	488
I. Uwagi ogólne	488
II. Fakty notoryjne – domniemania faktyczne	489
III. Dowód <i>prima facie</i>	491
IV. Opinia biegłego	492
V. Szacowanie wysokości szkody	495
§ 5. Przedawnienie roszczeń odszkodowawczych	497
§ 6. Zagadnienia procesowej reprezentacji Skarbu Państwa w postępowaniu sądowym	510
I. Uwagi ogólne	510
II. Zastępstwo procesowe Prokuraturii Generalnej	519
III. Szczegółowe zasady reprezentacji Skarbu Państwa	521

Spis treści

1. Reprezentacja Skarbu Państwa w postępowaniach o naprawienie szkody wyrządzonej niezgodnym z prawem wydaniem (niewydaniem) aktu normatywnego	521
2. Reprezentacja Skarbu Państwa w postępowaniach o naprawienie szkody wyrządzonej deliktami orzecznictwymi (orzeczeniem sądowym lub ostateczną decyzją)	529
Zakończenie	533
Indeks rzeczowy	541

Contents

Introduction	XVII
Abbreviations	XXIII
Bibliography	XXXI
Chapter I. Liability for damages in general	1
§ 1. Civil liability	1
§ 2. Liability for damages	12
I. General remarks	12
II. Kinds (regimes) of liability for damages	16
III. Principles of liability for damages	25
IV. Scope of compensation	32
V. The perpetration criterion	33
VI. Prerequisites of liability for damages	34
1. General remarks	34
2. Damage	35
3. Event to which the law links liability	45
4. Causation	52
Chapter II. Historical remarks on liability for damages inflicted in exercise of public authority	59
§ 1. General remarks	59
§ 2. Remarks on liability for damages inflicted by state and local government officials in the Polish Civil Code	70
I. General remarks	70
II. Liability based on former article 417 of the Polish Civil Code	72
III. Liability based on article 418 of the Polish Civil Code	75
IV. Liability based on article 419 of the Polish Civil Code	81
V. Liability based on article 420 ¹ of the Polish Civil Code	84
VI. Liability based on article 420 ² of the Polish Civil Code	88
§ 3. Remarks on liability for damages inflicted by state and local government officials under the Constitution of the Republic of Poland in force	89
§ 4. Remarks on liability for damages inflicted by state and local government officials with regard to the Constitutional Tribunal's judgment of 4 December 2001	95

Chapter III. General remarks on changes in civil liability for damages inflicted in exercise of public authority	97
§ 1. Background, general ideas and trends of changes in civil law.....	97
§ 2. Interim legislation issues related to the amendments of provisions concerning liability of public authorities	106
§ 3. Material liability of officials against public authorities which fulfilled their obligation to redress the damage (reference)	114
Chapter IV. General formula of liability for damages inflicted by unlawful action and/or omission in exercise of public authority under the law in force (article 417 of the Polish Civil Code) ..	123
§ 1. Prerequisites of liability for damages under article 417 of the Polish Civil Code	123
I. General remarks	123
II. Damage	124
III. Unlawful action and/or omission in exercise of public authority... ..	130
1. The notion of exercise of public authority	130
2. The notion of unlawful action or omission	143
IV. Adequate causation	164
§ 2. Subjective scope of liability	165
I. General issues	165
II. Content and meaning of article 417 § 2 of the Polish Civil Code ..	172
§ 3. Subjects entitled to demand remedy against public authority (passive legitimation)	176
§ 4. Principle of liability for damages inflicted by unlawful action or omission in exercise of public authority	184
§ 5. Relationship between article 417 and article 417 ¹ of the Polish Civil Code (content analysis)	186
Chapter V. Tort liability for damages inflicted by legislative acts ...	191
§ 1. General remarks	191
§ 2. Liability for the issue of legislative act (art. 417 ¹ § 1 of the Polish Civil Code)	193
§ 3. Liability for the failure to issue a legislative act (art. 417 ¹ § 4 of the Polish Civil Code)	221
Chapter VI. Tort liability of public authority for damages inflicted by court decision or final decision	239
§ 1. General remarks	239
§ 2. Liability for damages inflicted by unlawful non-revisable court decision or other final decision (article 417 ¹ § 2 of the Polish Civil Code)	239
I. General remarks	239
II. Declaration of non-compliance concerning non-revisable court decision in civil proceedings	259

III. Declaration of non-compliance concerning administrative court decision and/or administrative decision	293
1. Declaration of non-compliance concerning administrative court decision	293
2. Declaration of non-compliance concerning final administrative decision	297
IV. Problem of liability for unlawful non-final administrative decision	302
V. Unlawful non-revisable court decision, non-revisable administrative court decision and final administrative decision – conclusions	306
§ 3. Liability for damages inflicted by the failure to issue a court decision or other decision (article 417 ¹ § 3 of the Polish Civil Code)	309
I. General remarks	309
II. Liability for damage inflicted by the failure to issue a court decision	310
III. Liability for damage inflicted by the failure to issue a final administrative decision	331
1. General remarks	331
2. Complaint for failure to examine a case without undue delay and/or prolixity in proceedings	332
3. Action for failure to act and/or prolixity in proceedings conducted by public administration authority	333

Chapter VII. Specific issues of liability for damages inflicted by unlawful action and/or omission in exercise of public authority regulated beyond the Polish Civil Code	337
§ 1. General remarks on content and meaning of article of the Polish Civil Code	337
§ 2. The State Treasury liability for damages inflicted by unlawful bailiff's action and/or omission in exercise of its actions	340
§ 3. The State Treasury liability for damages inflicted by unjustifiable sentencing and enforcement of a sentence, unjustifiable imposition of a preventive measure, as well as manifestly unjustifiable preliminary detention and/or arrest (article 552 and further provisions of the Polish Criminal Procedure Code)	344
§ 4. The State Treasury liability under the Act of 23 February 1991 on the Acknowledgement as Null and Void Decisions Delivered on Persons Repressed for Activities for the Benefit of the Independent Polish State	351
§ 5. The State Treasury liability for third parties' damages inflicted by state officials in exercise of official duties	353

§ 6. The State Treasury liability for entrepreneur's damages inflicted by unlawful controlling actions under the law on economic activity controlling	354
§ 7. Liability of public authority for damages inflicted by non-enforcement of administrative court decision.	355

Chapter VIII. Liability for damages inflicted by lawful exercise of public authority

§ 1. General remarks	357
§ 2. Liability for damages inflicted by lawful exercise of public authority under the Polish Civil Code	359
I. General remarks	359
II. Liability for damages inflicted by lawful exercise of public authority based on the equitable principle (article 417 ² of the Polish Civil Code)	359
III. Other examples of liability for damages inflicted by lawful exercise of public authority under the Polish Civil Code	364
§ 3. Issues of liability for damages inflicted by lawful exercise of public authority regulated beyond the Polish Civil Code	366
§ 4. The State Treasury liability for damages inflicted by the failure to retribute objects whose forfeiture has been decided in case of forfeiture decision reversal and/or absolution of such punishment (art. 192 of the Polish Penal Execution Code)	385
§ 5. The State Treasury liability for material losses caused by limitations on rights and freedoms of man and citizen during a period of introduction of extraordinary measures	386
§ 6. Liability for damages of the State Treasury arising from financial losses suffered by companies as a result of lawful decisions issued by the minister in charge of the State Treasury	388
§ 7. Liability of the State Treasury for damage suffered as a result of abrogation or modification of a final administrative decision pursuant to article 161 of the Code of administrative proceedings	389

Chapter IX. Liability of public authority for infringement of European Union law and Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

§ 1. General remarks	393
§ 2. Liability of the Poland (Polish legal entities) for infringement of EU law	397
§ 3. Liability of the European Union and its workers (officials) for infringement of EU law	435
§ 4. Liability of the Poland for infringement of Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms	453
§ 5. Influence of settings about of the European Union to the Convention for the Protection of Human Rights and	

Fundamental Freedoms and accepting Charter of Fundamental Rights to the liability of public authority	462
Chapter X. Specific issues of material and procedural law regarding settlement of disputes concerning liability for damages inflicted in exercise of public authority	467
§ 1. General remarks	467
§ 2. Damage repair methods	470
§ 3. Compensation size assessment	476
I. Scope of damage to be repaired – full compensation principle and its modifications	476
II. Factors influencing compensation size assessment	482
1. General remarks	482
2. Claimant’s contribution	482
3. <i>Compensatio lucri cum damno</i>	486
§ 4. Burden of proof of prerequisites in public authority liability for damages and specific methods of its application	488
I. General remarks	488
II. Notorious facts – presumption of facts	489
III. <i>Prima facie</i> evidence	491
IV. Expert’s opinion	492
V. Weighing of damage size	495
§ 5. Limitation of actions for damages	497
§ 6. Representation of the State Treasury in court proceedings	510
I. General remarks	510
II. Legal representation by the State Treasury Solicitors’ Office ..	519
III. Specific rules of the State Treasury representation	521
1. The State Treasury representation in proceedings concerning repair of damage inflicted by unlawful issue (failure to issue) a legislative act	521
2. The State Treasury representation in proceedings concerning repair of damage inflicted by judicial tort (court decision or other final decision)	529
Conclusion	533
Index	541